

I

Er was iets nieuws op het voordek van de woonboot. Ze stond tussen de dode planten, het rottende hout en het verspreid liggende gereedschap en rees als een stralend baken boven het wintergrauwe water van de Prinsengracht uit: een levensgrote, zilverkleurige, plastic ballerina met een fonkelend, gekleurd lichtsnoer om haar hals, die op slanke benen een pirouette draaide.

Pieter Vos' terriër Sam zat aan de voeten van de pop en vroeg zich af of hij zou grommen of het ding zou likken. Rond de halsband over zijn dichte, ruwe vacht was een bonte slinger gedraaid. De hond vond het maar niets.

Het was de derde zondag van november. Kerstmis was niet meer ver weg en Sinterklaas stond voor de deur. De goedheiligman had de lange reis uit Spanje achter de rug en voer nu aan boord van zijn stoomboot de Amstel op. Het was kwart over twee.

Rechercheur Vos, die vandaag in de middagploeg zat, had vertrouwd gezelschap voor dit welkome intermezzo op de agenda van de Amsterdamse politie: twee van zijn politieagenten in burger van verschillende en soms botsende generaties. De relaxte rechercheur Dirk van der Berg – halverwege de veertig, fervent bierliefhebber en behorend tot het meubilair van het bureau aan de Marnixstraat – haalde het hondje aan en sprak liefkozende woordjes tegen het dier. Laura Bakker uit Friesland, die onlangs vijfentwintig was geworden en recentelijk bij het korps was gekomen, droeg een dikke winterjas. Haar lange rode haar viel om haar schouders en ze wierp een nijdige blik in de richting van de pop op de boeg. Vos wierp een blik op zijn eigen kleren: de gebruikelijke donkerblauwe duffelse jas, een vershoten spijkerbroek en sportschoenen die hun beste tijd hadden ge-

had. Hij had deze week naar de kapper gewild, maar was in plaats daarvan naar een Deense film gegaan. De krullende, donkere lokken hingen losjes over zijn kraag, wat hem af en toe een vuile blik opleverde van Frank de Groot, de commissaris van politie.

Zeven maanden geleden had een merkwaardige moordzaak rond een poppenhuis in een museum hem ruw uit zijn trieste, eenzame woonbootleventje gerukt en hem teruggebracht bij de Amsterdamse politie. Sommige dingen waren sindsdien veranderd. Enkele andere niet.

‘Wat is dat in godsnaam?’ vroeg Bakker.

‘Ik vind het wel wat,’ verklaarde Van der Berg voordat er een discussie kon ontstaan. ‘Wat het ook mag zijn...’

Bakker stampte met haar zware schoenen de loopplank op, haalde zonder iets te vragen een witte envelop uit de brievenbus en hield hem Vos voor. Er stond een logo van de gemeenteraad op.

‘Wedden dat het weer een waarschuwing is over de staat van je woonboot? Als je dat ding niet een keer fatsoenlijk opknappt, heb je straks een boete aan je broek.’

‘Ik ben ermee bezig...’

Ze wierp een blik op de zwart geschilderde, gammele opbouw waarvan de ramen met tape bij elkaar werden gehouden en schudde haar hoofd.

‘Een van de winkels om de hoek wilde hem wegdoen,’ zei Vos, en hij wees op de ballerina-pop. ‘Ik vond hem eigenlijk wel passen.’

‘Ik ook,’ beaamde Van der Berg. Hij wierp een hoopvolle blik in de richting van De Drie Vaten, aan de overkant van de straat op de hoek van de Elandsgracht. Vos’ stamkroeg was een bruin buurtcafé met zwarte bakstenen buitenmuren, een kale plankenvloer en gammele stoelen, dat het grootste deel van de dag was geopend. Het was er nu al druk. Je kwam er voor een lekker biertje, een snack, een kop koffie en een praatje. Het was een tweede thuis voor veel mensen uit de buurt, onder wie dorstige politieagenten van het bureau aan de Marnixstraat bij de kruising met de Elandsgracht. ‘Is er nog tijd voor...?’

‘We hebben dienst!’ zei Bakker, en ze gooide wanhopig haar armen in de lucht.

Van der Berg was een zwaargebouwde man met een vriendelijk, enigszins afgeleefd gezicht. Hij keek beledigd.

‘De dienst begint pas over een kwartier. Ik wilde alleen vragen of er nog tijd was voor een bak koffie.’

‘Niet echt,’ zei Vos, en hij schudde zijn hoofd.

Ze hadden een drukke, maar aangename dag voor de boeg. Sinterklaas zou in Amsterdam worden verwelkomd tijdens de intocht die live op de televisie zou worden uitgezonden. Er werden zeker driehonderdduizend bezoekers verwacht en er waren meer dan duizend politieagenten op de been. Tijdens de tocht van Sinterklaas over de Amstel was het centrum van de stad voor alle verkeer gesloten. De stoomboot werd omringd door een groot aantal privéscheepjes met mensen die een glimp van de goedheiligman wilden opvangen. Na aankomst zou de sint op zijn witte schimmel een optocht door de stad maken die eindigde op het Leidseplein. Daar zou hij door de burgemeester worden verwelkomd, waarna hij de menigte zou toespreken vanaf het bordes van de Stadsschouwburg. Overal waar hij kwam werd Sinterklaas vergezeld door vrolijk lachende Zwarte Pieten die snoepgoed uitdeelden aan alle kinderen – en aan verbaasde toeristen, die hun ogen uitkeken.

Als de sint op 6 december weer naar Spanje vertrok, kwam het land in de kerstsfeer. De pepernoten en de chocoladeletters maakten plaats voor kerststollen en musketkransjes, terwijl de etalages zich vulden met dennentakken en nepsneeuw.

Er was een tijd geweest waarin Vos het feest ook had gevierd. Toen hij zelf een gezin had. Een vrouw, Liesbeth, en een dochter, Anneliese. De poppenhuiszaak had hem dat alles ontnomen.

Vos bukte zich en glimlachte naar zijn hond. De wit met bruine foxterriër keek hem aan.

‘Je kunt niet mee naar het werk, vriend. Zelfs niet op een dag als vandaag.’

Sam bespeurde iets in de toon van zijn stem en versmalde zijn ogen, wachtend op wat er zou komen.

De riem kwam tevoorschijn en Sams kop ging omlaag. Vos liep met de hond naar De Drie Vaten en leverde hem samen met een zak vuile was bij het café af, een bijkomend privilege dat hem door eigenaresse Sofia Albers werd verleend. De terriër trok aan de riem. Hij wilde terug naar de gracht.

Van der Berg en Laura Bakker keken zwijgend toe. Bakker schudde opnieuw haar hoofd.

‘Oké,’ zei Vos toen hij weer bij de boot was. ‘Aan de slag. Weten jullie wat? Als we klaar zijn trakteer ik jullie op een lekkere hap. Ik weet een tentje dat de hele nacht open is.’

‘Bedoel je bier, chips en gratis gekookte eieren?’ vroeg Bakker.

‘Nee. Echt eten. In een restaurant.’

‘Ergens waar ze een fatsoenlijk toilet hebben? Ken je zulke gelegenheden? Echt?’

‘Zolang ze er’ – Van der Berg maakte een gebaar alsof hij een slok van een biertje nam – ‘ben ik je man. O, jee...’

Hij wees op De Drie Vaten, waarvan de zwarte bakstenen gevel aan de Elandsgracht een hoek maakte met de Prinsengracht. Meeuwen pikten aan afval op straat. Twee mannen, die ondanks het vroege tijdstip al dronken waren, stonden geduldig in de rij te wachten om hun lege flessen in de glasbak te gooien. Ernaast zette Sam zich schrap. Het dier weigerde naar binnen te gaan en wierp een dreigende blik vol hondenverontwaardiging in de richting van de woonboot.

‘Jammer dat we hem niet mee kunnen nemen,’ zei Bakker. ‘Ik bedoel... het is Sinterklaas. Wat kan er nou gebeuren?’

Vos keek haar even aan, zei niets, liep naar de hond en loodste hem aan zijn halsband het café in.

Toen hij weer naar buiten kwam keek hij uit over de Prinsengracht.

‘Lees jij geen kranten?’ vroeg Van der Berg. ‘Er wordt misschien tegen Zwarte Piet gedemonstreerd. Er schijnen mensen te zijn die hem racistisch vinden of zo. Respectloos.’

Terwijl hij het zei, naderde aan hun kant van de Prinsengracht een van sints hulpjes. Hij was lang, stevig gebouwd en droeg een enorme afropruik met overdreven kroeshaar, een glimmend rood pak en een belachelijke baret. Hij glimlachte, blij als een kind, droeg een bruine tas en hield voorbijgangers een visnet met een lange steel voor.

‘Het is ook respectloos,’ verzuchtte Bakker. ‘Dit is grutverdrie de eenentwintigste eeuw.’

Van der Berg sloeg zijn armen over elkaar en begon de preek af te draaien die Vos al zo vaak had moeten aanhoren. De keerzijde van de medaille.

‘Het is gewoon traditie,’ besloot hij.

‘Dat was ophangen ook. En het berenbijten.’

‘Jongedame...’

Vos sloot zijn ogen. Hij kon geen woord bedenken waarmee je de

slimme, onbeholpen rechercheur uit Friesland nog sneller op de kast kon krijgen.

Op dat moment werd de Zwarte Piet de commotie gewaar. Hij haastte zich over de klinkers in Bakkers richting, maakte een gracieuze buiging, zei hoe knap ze was, deed een handvol snoepgoed in zijn visnet en hield het haar voor.

Bakker stopte midden in haar tirade, glimlachte en pakte een paar pepernoten. Ze kamde met een hand haar haar naar achteren toen de man in het fleurige kostuum haar nog meer complimentjes gaf.

‘En nu braaf zijn, hoor,’ voegde Zwarte Piet eraan toe, terwijl hij aanstalten maakte om te vertrekken. ‘Anders zeg ik het tegen Sinterklaas.’

‘Ik ben dol op die dingen,’ zei ze giechelend, om vervolgens enigszins schuld bewust een pepernoot in haar mond te steken.

‘Ik ook,’ zei Van der Berg met een blik op de twee overgebleven exemplaren in haar hand.

Bakker negeerde hem.

‘Wat vind jij ervan?’ vroeg ze, terwijl ze zich omdraaide en naar Vos keek. ‘Van volwassen mannen die zich zwart schminken met Sinterklaas?’ Ze knikten naar Van der Berg. ‘Ben je het met hém eens? Of met mij?’

Sam verscheen achter een venster van het café en kraste met een poot over het glas. Hij kwispelstaartte vreugdeloos.

‘Voor de dag ermee,’ voegde Bakker eraan toe.

‘Ik vind,’ antwoordde Vos met zijn blik op de Zwarte Piet, die vrolijk verder huppelde langs de gracht, ‘dat het tijd is om aan het werk te gaan.’

Nog een Zwarte Piet, maar deze was klein en gezet. Hij had een rossige baard die plakkerig was van de zwarte schmink. De splinternieuwe pruik stond scheef op zijn hoofd en had een overdreven glans. Hij luisterde naar het aanzwellende rumoer van de menigte die voortschuifelde over straat. Zijn schichtige ogen schoten alle kanten op.

De spullen lagen op de beloofde plek, in de derde afvalcontainer van achteren in een smal, doodlopend steegje. Een blauwe, precies zoals ze hadden gezegd.

Twee pistolen. Twee messen. Drie granaten. Een eind touw. Een paar repen stof die als mondproppen of blinddoeken dienst konden

doen. Vijfduizend euro in een bundeltje en een vals Belgisch paspoort met een foto die twee dagen eerder was gemaakt in een hokje op het Centraal Station.

Een vel papier met geprinte instructies. Wat hij moest doen. Waar-naar hij moest uitkijken. Waar hij naartoe moest.

Hij was geboren in het noorden van Engeland. Geradicaliseerd na een tijdje in de gevangenis omdat hij ergens dronken had ingebroken. Toen hij weer vrij was, had hij een vlassig baardje laten staan en was hij een djellaba gaan dragen. Hij was tekeergegaan bij begrafenistoeten van soldaten die in Afghanistan waren omgekomen. Hij had naar de juiste imams geluisterd. En hij had geleerd hoe hij leuzen moest brullen terwijl hij zijn wijsvinger in de richting van een camera priemde.

Nadat hij zijn naam in Mujahied Bouali had veranderd, had zelfs zijn moeder, een verpleegster, die haar man had verloren toen hij vier was, niets meer van hem willen weten. Hij zat er niet mee. Hij deed wat hem was opgedragen, en op een dag was het telefoontje gekomen. Niet Syrië of Somalië, zoals hij had verwacht, maar Amsterdam, onder de vleugels van een nieuwe meester. Een strenge, autocratische man die hem dingen had bijgebracht die hij al een tijdje had geweten, maar nooit onder ogen had willen zien.

Ze waren nu allemaal zijn vijand. Alle ongelovigen. Er was geen middenweg. Burgers bestonden niet. De decadente, onnadenkende massa leunde achterover en keek toe terwijl de wereld ineens stortte.

Er waren rechtschapenen en gedoemden. Daartussen was niets.

Behalve het geld was er een foto van een jong meisje in een roze jas-je. Een vel met instructies die hij uit het hoofd moest leren om zich er vervolgens van te ontdoen.

Hij las ze zorgvuldig en nam de foto goed in zich op. Die zag eruit alsof hij heimelijk op straat was genomen. Even vroeg hij zich af hoe ze zou heten. Toen besepte hij dat het er niet toe deed.

Hij borg de wapens, de messen, het touw en de repen stof in zijn roodfluwelen tas bij het snoepgoed.

Christelijk snoepgoed. Maar voedsel kende geen geloof.

Hij nam er een uit en proefde. Best lekker, dacht hij. En dat kwam waarschijnlijk door de specerijen die ze in het Oosten hadden gestolen.

Met zijn tas over zijn schouder liep hij het steegje uit. Het pak dat ze hem hadden gegeven was felgroen en te wijd. Op de bruine baret stond een felroze pluim.

Normaal gesproken zou hij zich belachelijk hebben gevoeld. Maar vandaag niet.

Het huis van Kuyper bevond zich op tien minuten fietsen van Vos' woonboot in een drukker, welvarender gedeelte van de stad, achter de Jordaan. Het was vier eeuwen oud en had drie verdiepingen en een piepklein trapgeveltje. Het stond aan de Herenmarkt, schuin tegenover het West-Indisch Huis, dat ooit het hoofdkwartier was geweest van de West-Indische Compagnie. Henk Kuyper vond het een interessante locatie. Op de binnenplaats van het statige herenhuis stond een standbeeld van Peter Stuyvesant, de zeventiende-eeuwse gouverneur van de voormalige overzeese provincie Nieuw-Nederland. De aristocraat was de kolonie kwijtgeraakt aan de Engelsen, die het door hem Nieuw-Amsterdam genoemde puntje van Manhattan tot New York hadden omgedoopt.

Tussen de computersessies en chatgesprekken met zijn wereldwijde netwerk van contactpersonen liep Kuyper soms naar het pleintje om er een kop koffie te drinken, naar de onverzettelijke trekken te staren van de man die het belangrijkste steunpunt van de Nieuwe Wereld had weggegeven en zich af te vragen wat hij van de eenentwintigste eeuw zou hebben gevonden. Eerdere versterkingen van Stuyvesant in Amerika stonden tegenwoordig bekend als Wall Street, Broad Street – ooit een gracht – en Broadway. De man die vanwege zijn houten rechterbeen de bijnaam 'Pieter Poot' had gekregen, lag begraven in de grafkelder van een kerk in The Bowery in Manhattan – zijn vroegere bouwerij – op het terrein van de voormalige familiekerk. Kuyper had er rondgelopen tijdens de Occupy Wall Street-protesten en er een tijdje in de buurt gekampeerd. Starend naar de eenvoudige stenen gedenkplaat in de westelijke muur die Stuyvesants laatste rustplaats aangaf, had hij nagedacht over de afstand tussen daar en hier.

Toch was Peter Stuyvesant voor de meeste mensen in de eenentwintigste eeuw alleen maar een sigarettenmerk. Zo ging het nu eenmaal met geschiedenis.

'Henk!' De stem van zijn vrouw kwam omhoog van de benedenliggende verdieping, schrill en kribbig. Hij hield niet zo van mensenmassa's. 'We zijn zover. Ga je mee of niet?'

'Niet,' fluisterde hij tegen het drukke beeldscherm.

Het was zondag, maar zijn contactpersonen wisten niet van op-

houden. Er zaten zeven e-mails in zijn postvak. Twee uit Den Haag. Twee uit Amerika. Drie uit het Midden-Oosten.

Hij hoorde haar de trap op stampen. Kuypers kantoor bevond zich onder het puntdak achter het geveltje. Het was een kleine ruimte die uitzicht bood op de klinkerstraat en de kinderspeelplaats achter het West-Indisch Huis. De hijsbalk boven de ramen was tegenwoordig hoofdzakelijk voor de sier, maar hij zat er waarschijnlijk al minstens drie eeuwen. Hij hield van deze kamer. Hij was er op zichzelf, afgezonderd van de rest van het huis. Een plek waar hij kon nadenken.

‘Kom je nou nog mee?’

Ze bleef in de deuropening staan met haar hand op de bovendorpel. Ze droeg een te korte winterjas. Saskia stond naast haar. Renata Kuyper was Belgische, afkomstig uit Brussel. Ze hadden elkaar ontmoet tijdens een bloedhete zomer, toen hij op een missie was in Kosovo. Ze had als studente aan een onderzoeksproject gewerkt. Ze was knap, had kort, bruin haar en gedroeg zich druk en ongedurig. Het was een korte, hartstochtelijke romance geweest in broeierige hotelkamers die roken naar cederhout en haar geur. Daarbuiten was de Balkan langzaam bezig geweest zich te herstellen van de nachtmerrie van de burgeroorlog.

Het was Henk Kuyper nauwelijks opgefallen. Ze waren smoorverliefd geweest. Toen was halverwege die wilde zomer haar alleenstaande vader onverwachts overleden. Het telefoontje was gekomen toen ze samen in bed lagen. Daarna had ze zich aan Henk vastgeklampt. Binnen een tijdsbestek van drie maanden waren ze getrouwd. Nog eens drie maanden later, in Amsterdam, bleek Renata zwanger. In een drukke, onbekende stad waar ze niemand kende had ze moeten leren omgaan met het idee dat ze echtgenote was en moeder zou worden.

‘Ga je mee, papa?’ vroeg Saskia.

Ze was acht en zou in januari negen worden. Het evenbeeld van haar moeder. Een smal, bleek gezicht. Hoge jukbeenderen. Blond haar dat later bruin zou worden, net als dat van Renata. Haar ogen waren zo blauw en helder als saffieren. Ze glimlachte niet veel, net als haar moeder.

‘Ik ben bang van niet, schat...’ Hij stond op vanachter zijn bureau, ging op zijn hurken voor haar zitten en raakte haar zorgvuldig geborstelde haar aan. Het was belangrijk om er tiptop uit te zien als je Sinterklaas en zijn hulpjes ging verwelkomen. ‘Papa moet werken.’

Voor de buitenwereld was Kuyper consultant op het gebied van milieuzaken. Zijn specialiteit was bodemverontreiniging, een studie die hij aan de universiteit had gevolgd. Soms ging hij op zakenreis, meestal naar derdewereldlanden, waar het niet altijd veilig was. Maar dat was gewoon werk. Woorden die je op een visitekaartje zette. Hij bracht minstens de helft van zijn tijd anoniem op het internet door, waar hij op activistische internetfora advies gaf over elk denkbaar onderwerp, van *fracking* tot biobrandstof en genetisch gemodificeerde gewassen. Om de verantwoordelijken aan te pakken, en mensen uit de rechtse hoek. Om her en der brandjes te stichten en ze elders te doven. Altijd onder dezelfde anonieme online-identiteit die hij doelbewust had gekozen: Stuyvesant. Hij gebruikte zelfs een portret van de oude man als avatar.

Saskia trok een pruillip.

‘Wil je Sinterklaas dan niet zien?’

Hij glimlachte, maar gaf geen antwoord.

Ze begon af te tellen op haar gehandschoende vingers.

‘Je hebt hem gemist op de boot. Je hebt hem gemist toen hij op zijn paard reed...’

Zijn vrouw keek hem aan.

‘Je kunt toch wel één dagje overslaan met het redden van de wereld, Henk? Even wat leuks doen met je gezin?’

Kuyper duwde zijn bril omhoog op zijn neus en slaakte een zucht. Vervolgens wees hij op de computer.

‘Je weet dat ik niet van mensenmassa’s hou. Al die drukte...’ Hij raakte zijn dochters wang aan. ‘Daar houdt papa gewoon niet zo van.’

Het meisje stampvoette en sloeg haar magere armen om haar bovenlichaam, strak tegen de knalroze jas die hij een week eerder voor haar had gekocht. My Little Pony. Haar favoriet van de boeken en de televisie. Hij stak een hand uit en kneep zachtjes in haar elleboog.

‘Die heb je van Sinterklaas gekregen, hè? Hij is al vroeg dit jaar.’

‘Nee.’ De pruillip werd groter. ‘Ik heb hem van jou.’

‘Misschien ben ik Zwarte Piet wel. In vermomming.’ Hij gebaarde naar de deur. ‘Gaan jullie maar. Vanavond maak ik het goed, dan eten we pizza. Beloofd.’

Hij luisterde naar hoe ze de smalle trap af liepen. Een paar zware voetstappen, een paar lichte. Vervolgens rolde hij zijn stoel naar het venster en keek omlaag, naar de straat. Zijn vrouw duwde de dure

oranje bakfiets naar buiten die hij voor ze had gekocht. Ze stapte op. Saskia ging in de bak zitten.

Zijn telefoon ging over. Het gesprek duurde nog geen minuut.

Aan de overkant van de straat zag hij de eerste Zwarte Piet. Er struinden er honderden door de stad, tot groot vermaak van de buitenlandse toeristen. Iedereen kon een pak huren en wat schmink en lipstick opdoen, zo'n suffe pruik opzetten, een jasje met tierelantijn-tjes en een fleurige pofbroek aantrekken en gouden oorringen indoen. Als je dan nog een zak met snoep kocht, kon je dat aan iedereen uitdelen die je tegenkwam.

Een aantal van zijn onlinecontactpersonen had zich erover beklagd. Dat het racistische stereotypen waren. Kuyper had gedaan wat hij graag deed op het internet: mensen corrigeren. Zwarte Piet had waarschijnlijk niets met Afrika te maken. Het idee stamde van een oudere, duisterder traditie waarvan de wortels niet uitsluitend een geografische oorsprong hadden. Volgens een theorie stelden ze duivels voor die in naam van het goede door Sint-Nicolaas waren geknecht.

Hij wist niet zeker of het klopte, maar hij genoot ervan om mensen op hun plaats te zetten.

Hij zag een tweede Piet de hoek om komen, de Herenmarkt op. Het was alsof hij zich had verscholen achter de glijbanen op het speelplaatsje. Alsof hij op iemand had gewacht.

Saskia zwaaide, en ze riep iets. Hij hoorde haar opgewonden stem omhoogkomen uit de straat.

De nieuwe Piet droeg een felgroen pak en een bruine baret met een roze veer. Hij glimlachte niet.

Als hij het meisje al hoorde, liet Zwarte Piet dat niet merken. Hij had een roestige fiets aan de hand en liep het oude ijzeren pissoir binnen dat bij de brug over de Brouwersgracht stond, waar de Herenmarkt richting centrum ging.

Kinderen krijgen niet altijd wat ze vragen, zei Henk Kuyper in gedachten, en hij richtte zich weer op zijn e-mails.

Toen ze bij het Leidseplein kwamen, waar de optocht op zijn hoogtepunt was, was Bakker heel blij dat ze Sam niet hadden meegenomen. Ze was een plattelandsgedochte uit Dokkum en woonde pas sinds de lente in Amsterdam. Thuis had ze de sinterklaasoptocht een paar keer op tv gezien, maar dat had haar onmogelijk op de realiteit kunnen voorbereiden.

De stad was veranderd in één uitgelaten mensenkluwen. De massa strekte zich uit van het IJ tot aan het centrum, de musea en de grachtengordel. Jong en oud hadden glitters en versieringen in het haar. Vaders droegen peuters op hun schouders. Moeders hielden baby's in de lucht, hoewel ze te jong waren om te beseffen wat alle herrie en alle kleuren betekenden. Iedereen probeerde een glimp op te vangen van Sinterklaas in zijn rode tabberd, die op zijn witte schimmel over het Rokin reed, wuivend naar de menigte.

Vos en Van der Berg moesten op deze dag talloze malen dienst hebben gehad. Ze wisten waar ze moesten staan en wat ze moesten doen. Ze luisterden naar de radio en bleven aan de rand van het gedrang, op de uitkijk naar zakkenrollers, zatlappen en lastige drugsgebruikers om die opvallend te verwijderen.

Er was al een Zwarte Piet met lange vingers ingerekend. De man was uiterst discreet aangehouden door Van der Berg terwijl hij een portemonnee uit de achterzak probeerde te wriemelen van iemand die zo dom was geweest om alleen in een sweatshirt en een spijkerbroek de straat op te gaan. Ze waren schappelijker geweest tegen lastposten die te veel bier ophadden. Een knikje van Van der Berg, een woordje van Vos, een vuile blik van Bakker, en de onbenullen kozen eieren voor hun geld.

Politieagenten in uniform hielden zich bezig met het zichtbare deel van de operatie – mensen naar de voor het publiek bestemde plekken loodsen om ze op voldoende afstand te houden van de route die de sinterklaasoptocht volgde door het hart van Amsterdam. Het ging om beheersing, niet om dwang. Driehonderdduizend mensen... geen politiemacht ter wereld kon hopen meer te doen.

Ze hadden de optocht gevolgd tot aan de laatste bocht, bij het Leidseplein. Het was inmiddels twintig over drie. Over tien minuten zou Sinterklaas hier arriveren om te worden verwelkomd door de burgemeester. Om tien voor vier zou hij de kinderen van de stad toespreken vanaf het bordes van de Stadsschouwburg, waarna iedereen zijns weegs zou gaan, naar de hotdogkraampjes, de snoepverkopers, de winkels en ten slotte voldaan naar huis.

Vos en Van der Berg maakten een babbeltje met een man in een clownspak die haast niet meer op zijn benen kon staan. Ze adviseerden hem naar huis te gaan en een dutje te doen.

Uit eten met deze twee mannen. Over het algemeen leken ze te le-

ven van cafésnacks en bier. Laura Bakker had geen idee wat Vos met ‘echt eten’ bedoelde. Of van wat voor restaurants hij hield. Ze hadden elkaar zeven maanden geleden voor het eerst ontmoet tijdens de poppenhuiszaak. Inmiddels maakte ze officieel deel uit van zijn team in burger. Ze waren behalve collega’s ook vrienden. Ze had medelijden met hem. Ergens vermoedde ze dat hij ook medelijden met haar had omdat ze in haar eentje naar Amsterdam was gekomen en hier nauwelijks vrienden had.

Geen één, eerlijk gezegd.

Ze vroeg zich juist af waar ze de kerstdagen zou doorbrengen – in Amsterdam, of thuis in Dokkum – toen ze achter zich een boze stem hoorde. Ze draaide zich om. Een lange vrouw in een duur uitziende modieuze jas ging ergens over tekeer tegen een politieagente. Ze omklemde de hand van een verveeld uit haar ogen kijkend meisje in een knalroze jasje met pony’s erop.

Bakker liep erheen, toonde haar legitimatie en bood glimlachend aan haar te helpen.

‘Waarom luisteren jullie niet naar me?’ zei de vrouw, die steeds bozer werd. ‘Er is hier iets niet in de haak.’

De Oude Nieuwstraat bevond zich op vijf minuten lopen van het huis van Kuyper aan de Herenmarkt. Het was een smal, oud straatje achter de gracht die door Amsterdammers ‘het’ Singel werd genoemd. Hanna Bublik, die net negen maanden in de stad was na haar vlucht uit Georgië, woonde er met haar acht jaar oude dochter Natalya in het dakkamertje van een smal huis in de buurt van de Lijnbaanssteeg. De woning was nauwelijks groter dan Henk Kuypers kantoor. Er stonden twee eenpersoonsbedden. De badkamer met toilet moesten ze delen met een jonge Filippijnse vrouw, Chantal Santos, die een verdieping lager woonde.

Overdag leek het op het eerste gezicht een gewone autovrije straat, zoals er in Amsterdam veel waren: overal fietsen, een buurtwinkeltje op de hoek, een paar coffeeshops en wat seksboetiëks. Even verderop in de Spuistraat kon je Thais eten, je inschrijven voor scientology, op de tram stappen of naar het Amsterdam Museum lopen. Maar de Oude Nieuwstraat was geen gewoon stukje stad: er waren opvallend veel grote, lege ramen. Het werd het Singelgebied genoemd, een tweede rosse buurt buiten het grotere Wallengebied. Het was er goedko-

per, en de ‘ramen’ werden vaker gebruikt door vrouwen uit de buurt. Er waren er zat te huur.

Hanna wist dat de middag in beslag zou worden genomen door Sinterklaas. Omdat ze elke euro kon gebruiken had ze haar dochter die ochtend bij Chantal achtergelaten om nog een paar uurtjes te werken in de dichtstbijzijnde vrije unit.

Twee klanten. Een Deen en een man uit Londen. Snel en probleemloos. Gemakkelijk verdiend. Na aftrek van de kosten had ze zeventig euro over. Genoeg om Natalya een leuke middag te bezorgen.

Dit jaar zouden ze van de feestdagen genieten, te beginnen met Sinterklaas. Dat had Hanna zichzelf beloofd. Natalya was nog maar een baby geweest toen de Russen en de Ossetiërs tijdens de korte Zuid-Ossetische oorlog hun woonplaats Gori waren binnengevallen. Haar echtgenoot, Natalya’s vader, was bij de gevechten om het leven gekomen. Hij was bakker geweest en afkomstig uit een dorpje in de buurt van de grens. Zijn familie had na zijn dood niets meer van zijn Georgische vrouw en kind willen weten. Hetzelfde had voor haar eigen familie gegolden, die het niet had kunnen verkroppen dat ze met een Ossetiër was getrouwd. Gedreven door armoede en wanhoop was ze naar het Westen gegaan en liftend door Europa getrokken. Daarbij had ze alles gedaan wat nodig was om in leven te blijven.

‘Mam,’ zei Natalya terwijl ze haar nieuwe jasje aantrok. ‘Waar heb je dit vandaan?’

Roze. My Little Pony-prints op de stof. Natalya begon groot te worden. Vragen te stellen. Dingen te begrijpen. De Nederlandse regering behandelde hen goed. Haar dochter ging naar een goede school en maakte zich de taal snel eigen. Ook de Engelse. Maar ze woonden nog steeds op een zolderkamertje midden in een hoerenbuurt, terwijl Hanna meestal zes dagen in de week moest werken, ’s middags en ’s avonds.

‘Gevonden. Misschien was het van rijke mensen die het niet mooi vonden.’ Ze glimlachte. ‘Wat vind je ervan?’

Het meisje straalde. Ze had blond haar en een bleek, knap gezichtje. Kinderen werden gevormd door de wereld waarin ze opgroeiden. Natalya Bublik was pas acht, en in haar nog maar korte leven had ze haar liefhebbende vader en haar thuis verloren, was ze verstoten door beide kanten van haar familie en had ze gezien hoe haar moeder tot raamprostitutie was verworden.

Ze kon een leugen van de waarheid onderscheiden. Ze wist ook wanneer ze hem moest negeren.

Natalya sloeg haar armen om haar jas. Het was het duurste kledingstuk dat ze ooit had gehad. Over zes maanden zou de jas te klein voor haar zijn. Haar moeder vroeg zich ongetwijfeld nu al af hoe ze het geld moest verdienen om hem te vervangen.

Er was een betere oplossing. Chantal Santos bleef erop hameren. Stoppen als zelfstandige en voor de Turk gaan werken, die overal in de buurt connecties had. Cem Yilmaz, een indrukwekkende spierbundel met een luxeappartement in de buurt van de Dam en lijntjes naar de betere escortbureaus in de stad. Yilmaz had een groot deel van de bovenkant van de seksmarkt in handen. Via Chantal had hij laten weten dat ze twee keer zoveel kon verdienen in de helft van de tijd die ze nu op haar rug lag of op haar knieën zat.

‘Zullen we gaan, mam?’ zei Natalya, en ze pakte haar moeders hand vast.

Dit zou hun eerste winter in Amsterdam worden. Als goede moeder had ze haar licht opgestoken over Sinterklaas. Ze wilde dat Natalya zich dit haar hele leven zou blijven herinneren. Ze zouden zich in de drukte begeven om de sint op zijn paard door de stad te zien rijden. Ze zouden naar hem luisteren als hij de kinderen toesprak vanaf het bordes van de Stadsschouwburg op het Leidseplein. Daarna zouden ze samen een patatje mét gaan eten en giechelen als kleine meisjes. En ten slotte zouden ze teruggaan naar hun dakkamertje in de Oude Nieuwstraat, waar Hanna haar dochter zou instoppen. Vervolgens zou ze een leeg raam zoeken voor de avond, zich uitkleden tot op haar beha en haar slipje en op de stoel voor het raam gaan zitten, wachtend op een klant. Naar de deur lopen als er werd gebeld. Onderhandelen over de prijs. Opendoen. De gordijnen dichttrekken. Haar geest afsluiten. De zaak afhandelen. Wachten op de volgende.

Op de trap kwam Chantal hun tegemoet. Natalya wendde haar blik af toen ze haar zag. De twee konden niet met elkaar overweg, wat begrijpelijk was. Het Filippijnse meisje deed geen poging te verbergen wat ze deed. Ze was trots op haar donkere, verleidelijke uiterlijk en schepte op over het geld dat ze ermee verdiende. Maar soms had Hanna geen andere keus en moest ze haar dochter bij de jonge vrouw achterlaten.

‘Wacht maar even in het halletje,’ zei Hanna, en ze keek toe hoe het roze jasje de trap af danste.

‘Hij is er weer over begonnen,’ zei het meisje toen Natalya weg was.

‘Yilmaz?’

‘Cem.’

Ze droeg een krap t-shirtje met daaronder iets wat er als een bikini uitzag. Hanna vroeg zich af hoe dit meisje zich zou voelen als ze op een dag beseftte dat ze oud begon te worden.

‘Ik wil voor niemand werken. Dat heb ik al gezegd.’

‘Iedere keer als je je kleren uittrekt werk je voor iemand. Toch?’

Hanna stak haar hand uit, pakte het meisje bij de schouder en draaide haar een stukje. Het symbool van eigendom was op een lompe manier in haar huid gebrand. Twee zwierige, felblauwe letters, de initialen van zijn naam: *cy*.

‘Ik wil geen tattoo van een vent op mijn rug. Zeg maar tegen hem dat ik ervoor bedank.’

‘Het deed niet echt pijn,’ zei Chantal knorrig.

‘Het gaat me niet om de pijn,’ zei ze, en ze vroeg zich af of het meisje enig idee had van de dingen die Hanna met haar achtentwintig jaar had gezien.

‘Ik heb tweeduizend euro gekregen, alleen voor die tattoo.’ Ze tikte op de blauwe letters. Ze waren pas een paar weken oud. De spottende glimlach verdween heel even. ‘Het wordt erger als je blijft weigeren. En ik hoef in elk geval niet meer achter zo’n stom raam te zitten.’

Er kwam een stem omhoog door het trappenhuis.

‘Mam? Gaan we nou?’

Hanna Publik dwong zichzelf te glimlachen. Ze had Chantal nodig. Soms, in elk geval.

‘Fijn dat je vanmorgen op Natalya hebt gepast.’

‘Je moet niet in de ochtenden werken,’ zei het meisje. ‘Dat is nergens voor nodig.’

‘Kom je mee naar Sinterklaas?’

Een grijns. Kort en onoprecht.

‘Ik moet naar mijn eigen suikeroompje. Heeft Cem voor me geregeld.’

Ze wilde nog iets anders zeggen.

‘Nat zegt dat ze nachtmerries heeft. Over monsters. Iets groots en zwarts. Iets wat jullie achternazit. Op de trap.’

‘Natalya? Nachtmerries...?’

‘Monsters op klaarlichte dag.’ Het Filippijnse meisje lachte zwakjes. ‘Kinderen...’

‘Veel plezier,’ zei Hanna. Ze liep de trap af, nam haar dochter bij de hand en ging naar buiten, de Oude Nieuwstraat in.

Ze vroeg Natalya naar de monsters. Die hadden zich een jaar of twee na Gori aangediend. Ze had eigenlijk gehoopt dat ze die in Georgië hadden achtergelaten.

Toen het antwoord eindelijk kwam, kon ze er niet veel mee. Chantal Santos, een dom hoertje dat zich liet meeslepen door iets wat ze niet begreep, had waarschijnlijk een enorm verhaal te horen gekregen.

‘Hoe zagen ze eruit?’ vroeg Hanna, hoewel ze het antwoord kende. Zij kon ze zich ook voor de geest halen.

Zwarte demonen van rook en donder met vuur in hun lijf, vergezeld van vonken en minibliksemschichten. Het soort dat over Gori was uitgezwermd gedurende de bloederige nacht waarin de wereld om hen heen was ingestort.

‘Zoals altijd,’ antwoordde haar dochter op zachte maar besliste toon. En daar bleef het bij.

Hanna trok haar goedkope zwarte nylon parka dicht. Het was koud op straat.

‘Monsters bestaan niet,’ zei ze. ‘En als het wel zo was, zou ik ze allemaal doodmaken.’

Met haar armen over elkaar geslagen luisterde Laura Bakker al even sceptisch als de politieagente naast haar naar het verhaal van de vrouw die Renata Kuyper heette. Ze ging keurig gekleed, had een verzorgd, bruin kapsel, een smal, zorgelijk gezicht en een Belgisch accent. Ze was met haar dochter vanaf de Herenmarkt naar het Leidseplein gekomen en had haar bakfiets in een zijstraat geparkeerd om naar de optocht te kijken. Ze waren de hele weg van huis naar hier gevolgd door een Zwarte Piet op een roestige fiets die hen onafgebroken in de gaten had gehouden, maar niet naar hen toe was gekomen en geen snoepgoed had aangeboden. Hij had hen alleen gestalkt.

De agente keek even naar Bakker en rolde met haar ogen.

‘Waarom zou hij zoiets doen?’ vroeg Bakker, terwijl de fanfare voor de schouwburg het volgende slappe feestnummer inzette.

‘Hoe moet ik dat nou weten?’

Haar stem klonk schrill en geërgerd.

‘Het is Sinterklaas. Er lopen hier weet ik niet hoeveel Zwarte Pieten

rond,' zei Bakker. 'Honderden. Misschien hebt u er wel meer dan één...'

'Hij reed op een fiets, hij volgde ons en hij hield ons in de gaten. Hij droeg een groen...'

'Er zijn er zo veel die een groen pak dragen,' onderbrak de agente haar.

'Kijk dan... daar...'

'Misschien is het beter als u en uw dochter naar huis gaan,' stelde Bakker voor. 'Ik heb de indruk dat u een beetje van slag bent.'

Er klonk gejoel van het plein, gevolgd door een enorm applaus. Sinterklaas was verschenen op zijn paard, omringd door een klein leger van Zwarte Pieten. Over een paar minuten zou hij op het bordes verschijnen en zou de menigte verstommen voor de traditionele toespraken.

'Kijk,' zei de vrouw. 'Daar is hij...'

Ze wees op een gestalte in het groen die zich vlak bij een van de smalle zijstraatjes bevond waar veel toeristische restaurants waren gevestigd.

Bakker slaakte een zucht, draaide zich om en observeerde de man nauwlettend, zoals ze had geleerd door haar werk met Vos. Hij zag niet alleen de wereld om zich heen, maar ook de mensen erin. Hoe ze pasten in de smalle, soms chaotische straten van Amsterdam. Hij probeerde zich in hen te verplaatsen. Wat had deze mannen en vrouwen hier gebracht? Wat was hun verhaal?

Die werkwijze deed Bakker beseffen dat ze geïnteresseerd was in wat ze zag. De Zwarte Piet was van gemiddelde lengte, had een zwart geschminkt gezicht en een grote pruik met krullen. Hij droeg een groen satijnen pak, een baret en een pofbroek. Over zijn schouder hing een rode tas die vol snoepgoed moest zitten om aan de kinderen uit te delen. Maar dat deed hij niet. Het was alsof de tas niet bestond. Hij keek om zich heen. Op zoek naar iets.

Deze Piet had geen roestige fiets, maar hij paste op de een of andere manier niet in het plaatje.

Vos en Van der Berg waren nog steeds in gesprek met de benevelde clown, die eruitzag alsof hij op het punt stond in elkaar te zakken. Bakker zei tegen de vrouw en haar dochter dat ze bij de agente moest blijven en liep naar de Piet toe om een praatje te maken.

Er liepen momenteel veel eigenaardige types rond. Er was zelfs een

stel bezig ab te seilen van een van de gebouwen. Iedereen die er lol in had om zich te verkleeden, snoepgoed uit te delen en de pias uit te hangen kon zijn gang gaan.

‘Ik heb een klacht gekregen van een vrouw die denkt dat u haar volgt. Ik neem aan dat het een vergissing is.’

Geen reactie. Alleen twee erg witte boze ogen die haar aanstaarden vanonder de glanzende krullen.

‘Mag ik uw identiteitsbewijs even zien?’

De Piet gromde. Hij stak een gehandschoende hand onder het losse elastiek van de groene pofbroek, wriemelde wat en haalde iets tevoorschijn wat ze onmiddellijk herkende.

Het was de kaart van Koeman, ook een rechercheur in burger uit het team van Vos.

Ze nam hem op en onderdrukte een lachje. Koeman vouwde zijn groene armen voor zijn borst en tikte met zijn rechtervoet op straat.

‘Ben je aan het werk?’ vroeg ze. ‘Of doe je dit voor je lol?’

Aangezien Koeman zich het grootste deel van de tijd als een zak gedroeg, leek het een voor de hand liggende vraag.

‘Wat denk je zelf?’

‘Geen idee. Daarom vraag ik het.’

Hij sloot zijn ogen even.

‘Ik heb straatdienst.’

Ze wees op de vrouw die had geklaagd. Renata Kuyper priemde opnieuw een vinger in de richting van de agente.

‘Heb jij haar helemaal vanaf de Herenmarkt hiernaartoe gevolgd?’

‘Nee,’ zei hij op beledigde toon. ‘Waarom zou ik dat doen?’

‘Ze zegt dat ze door een zwarte Piet is gevolgd. In een groen pak.’

Koeman reikte in zijn tas en bood haar met een norske blik een handkruidnootjes aan.

De fanfare was gestopt, en ze konden Renata Kuyper uit alle macht horen schreeuwen, zelfs boven het aanzwellende rumoer van de menigte uit. Bakker wierp een blik op het bordes van de schouwburg. Sinterklaas was verschenen, samen met de burgemeester, en ze liepen naar de microfoon.

Er miste iets.

Het meisje in het roze jasje.

Bakker liep haastig terug. Koeman volgde haar.

‘Henk! Henk!’ riep Renata Kuyper in haar telefoon. ‘In godsnaam,

waar zit je? Kom alsjeblieft hiernaartoe. Ik ben Saskia kwijt...'

Ze zweeg en wierp een dreigende blik op Koeman.

'Hij is rechercheur,' legde Bakker uit.

De vrouwelijke agente begon boos te worden.

'Zoals gezegd, het is Sinterklaas. Er raken wel vaker kinderen zoek in de drukte. We vinden haar wel. Jezus. U hoeft niet zo'n stampij te maken.'

De vrouw was nog steeds aan de telefoon en schreeuwde – zo nam Bakker aan – tegen de voicemail.

'We vinden haar wel,' herhaalde Bakker.

De commotie had nu ook de aandacht van Pieter Vos getrokken. Hij klopte de dronkenlap op de rug, adviseerde hem naar huis te gaan en kwam op het groepje af. Vos en Van der Berg leken Koeman onmiddellijk te herkennen. Misschien deed hij dit elk jaar.

Bakker keek naar hen: radio in de hand, alert, klaar om in actie te komen.

'We hebben een vermist meisje. Roze jas.' Ze draaide zich om naar de vrouw. 'Hoe heet ze?'

Renata Kuyper gaf het op en liet haar telefoon zakken.

'Saskia Kuyper. Ze is pas acht.'

Ze leek precies op haar moeder, herinnerde Bakker zich. Hetzelfde gespannen, smalle, bleke gezicht.

Vos knikte, stelde zich voor en begon uit te leggen dat er overal op het plein agenten rondliepen die erop getraind waren om zoekgeraakte kinderen terug te vinden. Het gebeurde elk jaar wel een paar keer, en ze doken altijd weer op.

Het volgende moment nam Sinterklaas het woord. Een diepe, rechtschapen stem galmde over het Leidseplein.

'Kinderen van Amsterdam...'

De eerste explosie daverde over het plein, zwaar, krachtig en pijnlijk. Het geluid ging vergezeld van een verblindend licht dat directe omstanders deed duizelen en door hun knieën deed zakken.

Er volgde een secondenlange, geschokte stilte. Toen klonk een uitzinnige, doordringende schreeuw. De eerste van vele.

Die avond, toen er op de Marnixstraat tijd was voor een adempauze, zou worden vastgesteld dat de aanslag bij lange na niet zo bedreigend was geweest als hij had geleken. De explosies waren veroorzaakt door

flitsgranaten: beangstigend, maar relatief onschuldig. Een politieagent had lichte brandwonden opgelopen toen hij had geprobeerd er een weg te halen bij een groepje kinderen in de buurt van de schouwburg. Zeven omstanders waren in het ziekenhuis behandeld voor een shock, of omdat ze tijdens de paniek die was uitgebroken een hersenschudding of een gebroken arm of been hadden opgelopen.

Het had allemaal veel erger kunnen zijn. Maar – en dat gold voor iedereen op het Leidseplein die middag – Hanna Bublik en haar dochter Natalya wisten daar niets van. Het enige wat ze zagen was chaos. Op het moment dat Sinterklaas op het bordes aan zijn toespraak begon, zag ze iets door de lucht vliegen wat vlak voor de schouwburg op de grond belandde en plotseling met een flits en een enorme knal ontplofte. Er volgden nog twee explosies, waarna de situatie op het plein – waar duizenden mensen aanwezig waren, onder wie jonge kinderen – volledig uit de hand liep.

Ze had zelf de oorlog in Gori meegemaakt. Ze wist hoe een granaat klonk. Ze herkende het felle, verblindende licht en de oorverdovende knal die daar direct op volgde. Toen het derde projectiel op het overvolle plein ontplofte, voelde ze behalve de vertrouwde paniek een grimmige vastberadenheid.

Vluchten.

Overleven.

Schuilen.

Zonder een woord te zeggen pakte ze Natalya's hand vast en trok het meisje naar zich toe. Ze keek om zich heen. Ze zag een zee van ontzette, verbijsterde gezichten. Het ene moment was het Leidseplein nog een vrolijke mensenmenigte, het volgende een angstig gillende horde. Ze kende dit gedeelte van de stad nauwelijks, en ze had er geen idee van waar ze naartoe moest.

Gori bleef om allerlei redenen door haar hoofd spoken. Daar was ze jong, onschuldig en bang geweest. Terwijl haar echtgenoot met een geweer in zijn hand rond hun huisje had geslopen, vastbesloten om zijn vrouw en zijn dochter te beschermen, had zij zich met Natalya schuilgehouden in het zolderkamertje, zich afvragend hoe de wereld zo was geworden.

Het enige wat ze wilden was geborgenheid en wat geld. De spelletjes die de politici speelden – culturen en talen tegen elkaar opzetten om er zelf beter van te worden –, betekenden niets op het dierbare

plekje dat ze hun thuis noemden. Maar plotseling was het monster opgedoemd: tanks, soldaten, militaire voertuigen en zware wapens die de stad omsingelden en haar opsplisten in twee partijen, overwinnaars en verslagenen, verenigd door bloed.

Met haar kindje in haar armen had ze ternauwernood het vege lijf weten te redden, en toen ze in de buurt van de weg die naar hun eenvoudige huisje voerde een glimp had opgevangen van het verminkte lichaam van haar echtgenoot, had ze gezworen zich nooit meer te laten intimideren. Als de zwartheid opnieuw over haar zou neerdalen, zou ze vechten, ervoor zorgen dat niemand de mensen van wie ze hield iets zou aandoen.

In de chaos op het Leidseplein betekende dat maar één ding: denk aan jezelf en aan je kind, aan niemand anders. Ze greep met haar linkerarm Natalya's roze jasje vast en begon zich met haar ellebogen een weg door de meute te banen. Verderop was een smal straatje. Niet al te druk. Andere mensen leken een goed heenkomen te zoeken in de richting van de bredere straten.

Vastberaden, en vloekend in een taal die niemand anders begreep, haastte ze zich ernaartoe, weg van de rook en de paniek op het plein.

Je zegt geen sorry. Je biedt geen excuses aan.

Dit was de wereld die ze kende, een wereld waarin ze op eigen kracht moest zien te overleven. En overleven zouden ze.

Met Natalya dicht tegen zich aan gedrukt baande ze zich vechtend, schreeuwend, stompnd en trappend een weg naar de rand van het plein. Waren er meer explosies? Ze wist het niet. Dit was Gori niet. Ze zag geen lichamen op de grond. Geen bloed. Alleen angst en paniek. Dat was voldoende.

Ze had geen idee hoe lang het duurde. Op een gegeven moment werd het duwen en trekken minder. Ze vond de ruimte om voorover te buigen en haar dochter op de arm te nemen, zoals ze in Gori had gedaan. Nu was het een ander kind. Natalya sloeg haar sterke armen om haar hals. Hanna had moeite met haar gewicht en worstelde zich een weg door de uitdunnende menigte.

Achter hen gilden sirenes. Mensen schreeuwden. Via de geluidsinstallatie die Sinterklaas had gebruikt werden berichten omgeroepen. Verzoeken om kalm te blijven. Te voorkomen dat mensen onder de voet werden gelopen. Te wachten op hulp.

Niemand had dat in Georgië gezegd. Om de eenvoudige reden dat er geen hulp was gekomen.

Nog een laatste duw en ze waren erdoor. Hijgend, licht in het hoofd en met pijnlijke armen van het gewicht van haar dochter liet ze het tumult achter zich. Ze droeg Natalya de smalle straat door en schoot een donker, doodlopend steegje naast een shoarmazaak in. Ze zette haar dochter op de grond en vroeg zich af wat ze moest zeggen.

Natalya had een blik in haar ogen die Hanna Bublik maar al te goed kende. Het was niet alleen angst. Het was ook een boze, niet-begrijpende verbijstering waarin een vraag lag die nooit zou worden beantwoord. Waarom?

‘Mama,’ zei ze met een zacht, angstig stemmetje terwijl ze wachtten in de schaduw.

‘Maak je geen zorgen, schat,’ zei Hanna. ‘Het is voorbij. We blijven hier. Alles komt...’

Om de een of andere reden moest ze steeds weer denken aan wat Chantal Santos had gezegd. Ze hadden meer geld nodig. Een beter leven dan dit. Als dat betekende dat ze de naam van een Turkse crimineel op haar schouder moest laten tatoeëren, was dat misschien niet eens zoveel gevraagd.

Het geluid van de sirenes achter haar nam in kracht af. Misschien was het allemaal een zieke, wrede practical joke. Misschien was er niemand gewond. Ze had Amsterdam leren kennen als een weliswaar verdorven, maar veilige stad.

‘Alles komt goed.’

‘Mama,’ zei Natalya opnieuw. De angst was nog steeds niet uit haar stem verdwenen.

Haar moeder keek op. Het meisje had haar blik niet op haar moeder gericht. De arm van haar opvallende roze jasje was uitgestrekt in de richting van iets wat Hanna niet kon zien.

Toen ze zich omdraaide verscheen er iets groens in haar blikveld, gevolgd door pijn. En daarna de zwartheid, toen de wereld begon te draaien en ze op de harde, koude straatstenen terechtkwam.

Er bestond een procedure voor dit soort situaties. Een verzameling richtlijnen die door de jaren heen met veel geduld was opgesteld en geoefend. De hulpdiensten begonnen te arriveren en politieagenten probeerden de mensen weg te loodsen van de plaats waar de explosies zich hadden voorgedaan.

Vos en Bakker hadden alles op alles gezet om na te gaan of er ge-

wonden waren, terwijl Van der Berg zonder een woord te zeggen in de richting van de tramhalte was vertrokken, waar de granaten vandaan leken te zijn gekomen.

Mevrouw Kuyper werd steeds hysterischer. Ze schreeuwde afwisselend de naam van haar dochter en krijste in haar mobieltje in een poging haar echtgenoot te pakken te krijgen.

Bakker probeerde haar gerust te stellen. Vos zei dat ze ermee op moest houden. Het Leidseplein was vol met mensen die familieleden uit het oog waren verloren. Ze hadden andere prioriteiten. Ze moesten de veiligheid van de aanwezigen zien te garanderen.

Renata Kuyper slaakte een aantal luide vloeken en begon zich een weg door de menigte te banen. Ze bewoog haar hoofd koortsachtig van links naar rechts en riep de naam van haar dochter.

Vos nam haar bij de arm en hield haar tegen.

‘We vinden uw dochter wel. U kunt het beste hier blijven...’

Het volgende moment ging haar telefoon, en ze keek op het schermpje. Hoop, angst en verwarring wisselden elkaar af op haar gezicht.

‘Dat heb je niet nodig,’ zei de Zwarte Piet, en hij pakte het mobieltje uit Saskia Kuypers hand toen ze op het icoontje van haar moeders nummer drukte.

Ze knipperde met haar ogen en zei niets. Dit was een volwassen man. Iemand die hoorde te weten hoe de dingen werkten. Toch leek hij nerveus. Misschien wel meer dan zij.

‘Daar laten ze bommen mee afgaan,’ voegde hij eraan toe. ‘Door een nummer te bellen.’

Hij stak het mobieltje in zijn zak. Zijn groene pak glansde in de winterzon.

Ze huiverde, ondanks haar roze My Little Pony-jas, keek naar hem, maar bewoog zich niet. Hij had haar gevonden onder het bordes van de schouwburg, waar ze de commotie had willen ontvluchten.

Ze had nooit eerder zo veel herrie gehoord, en ze had er geen idee van waar haar moeder stond. Ze was alleen een stukje naar voren gelopen om Sinterklaas te kunnen zien op het bordes. Juist toen ze een glimp van een man in een rood pak had opgevangen, had de grond onder haar voeten gebeefd.

‘Je vader zoekt je, Saskia. Je moeder ook. Ik breng je wel naar ze toe.’

Hij had een afstandelijke, buitenlandse stem en sprak in het Engels. De klank ervan paste niet bij het zwarte gezicht, de felrode lippen en de hagelwitte tanden.

Ze bleef staan waar ze stond. Hij reikte in zijn tas en hield haar wat snoepgoed voor.

‘Toe maar,’ zei hij, terwijl ze naar de glimmende voorwerpen in zijn witte handschoen staarde.

Papa hield niet van snoepgoed. Hij zei dat het slecht was voor je tanden. Dat je ingewanden ervan gingen rotten. En dat je er net zo van ging ruiken als de andere kinderen.

Saskia stak haar hand uit om een snoepje te pakken. Zijn vingers sloten zich om die van haar. Niet zo krachtig dat ze wilde schreeuwen, maar wel genoeg om ze niet los te kunnen trekken.

‘Ik zal je laten zien waar ze zijn,’ zei hij, en hij wees in de richting van de brug over de gracht.

De Prinsengracht. Haar vader ging daar soms naar een kantoor. Ze was een keer met hem meegegaan en had urenlang in haar eentje in een kamer gezeten terwijl hij aan het werk was.

Misschien...

‘Kom maar mee,’ zei hij, en hij trok aan haar hand.

Ze verroerde geen vin, plaatste de hakken van haar zwarte lakschoentjes stevig op het trottoir en leunde naar achteren om hem tegen te houden. Vervolgens stak ze haar hand in de jaszak van zijn groene pak en griste het telefoontje eruit dat ze voor haar achtste verjaardag had gekregen. Een goedkope Samsung. Niet de iPhone waar ze om had gevraagd.

We moeten haar niet verwennen.

Mama zei dat vaak.

‘Ik kan ook gewoon even bellen,’ zei ze tegen hem. Ze plaatste haar vinger op het schermje en hield hem op zijn plek. Ze kon nog net de bezetton horen voordat hij de telefoon uit haar handen trok, haar bij de schouder pakte en haar meesleurde door de chaotische mensenmassa die alleen oog had voor zichzelf.

Zo kon het komen dat niemand het meisje opmerkte, dat zich krijgend verzette terwijl een gestalte in het groen haar wegloodde uit de chaos op het Leidseplein in de richting van de lege straten verderop.

Aan de andere kant van het plein, in de kolkende massa, staarde haar radeloze moeder nog steeds naar het scherm van haar telefoon.

Ze zag ertegenop de ringtoon die ze voor hem had ingesteld te beantwoorden.

Maar ze had gewoon geen keus.

‘Henk,’ zei ze voordat hij iets kon zeggen. ‘We zijn op het Leidseplein. Je moet nu meteen komen.’

Er volgde een korte stilte. Hij zou haar hiervan de schuld geven. Ze zag de zure, veroordelende blik al voor zich.

Maar ze moest het zeggen.

‘Saskia is zoek. Ik weet niet waar ze is.’

Twee minuten na de eerste explosie belde Frank de Groot, de commissaris van het bureau aan de Marnixstraat, met Vos om te vragen of alles in orde was met hem en zijn team.

‘Voor zover ik dat kan beoordelen wel,’ zei Vos tegen hem. ‘Weet je al of er slachtoffers zijn?’

‘Het ziet eruit als vuurwerk,’ zei De Groot. ‘Op de monitors in elk geval. Maar...’

‘Heb je gekeken?’

Er volgde een korte stilte, en toen: ‘Wat dacht jij dan?’

‘Kun je zien wie die granaten heeft gegooid?’

‘Iemand in een groen pietenpak. In de buurt van de tramhalte.’

Precies waar Van der Berg had gezegd.

‘Dirk is ermee bezig,’ zei Vos. ‘We gaan zo naar hem toe. We hebben een vrouw gesproken die zei dat ze vanaf de Herenmarkt door zo iemand was gevolgd. Check anders de camera’s even. En stuur nog wat mensen...’

‘Ho, ho, ho,’ onderbrak De Groot hem. ‘Het ziet er naar uit dat dit buiten onze bevoegdheid valt. Terrorisme...’

‘Sinds wanneer gooien terroristen met vuurwerk?’ vroeg Vos.

Mevrouw Kuiper was nog steeds aan de telefoon. Ze had tranen in haar ogen. Bakker stond bij haar. Dit was niet de aanslag die Vos in eerste instantie had gevreesd. Er was nergens bloed te zien. Er waren alleen een hoop geschokte en bange mensen.

Voordat De Groot kon antwoorden, voegde Vos eraan toe: ‘Ik heb hier ouders die hun kinderen kwijt zijn. We moeten een verzamel-punt opzetten.’

‘Ja, oké. Maar ik wil niet dat je achter mensen aan gaat. De AIVD zit op de zaak.’

Vos vroeg zich even af of hij het goed had gehoord. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst was verantwoordelijk voor de nationale veiligheid. De dienst maakte geen deel uit van de politie. En de timing...

‘Nu al?’ vroeg hij. ‘Het is net drie minuten geleden gebeurd. Zaten ze erop te wachten of zo?’

‘Heb je de dienstmededeling niet gelezen voor je aan het werk ging?’ vroeg De Groot. ‘Het dreigingsniveau is verhoogd tot substantieel. Het heeft te maken met die imam die in de gevangenis zit. Er stond in dat...’

‘Ik dacht dat het over Sinterklaas ging,’ bekende Vos. ‘Niet over terroristen.’

‘Ja. Nou ja...’ De Groot was iemand die zelden aarzelde.

‘Wat wil je dat ik doe, Frank?’

‘De AIVD heeft een stel mensen op het Leidseplein.’

‘Dus ze wisten dat dit kon gebeuren?’ vroeg Vos opnieuw.

‘Niet alles tegelijk,’ antwoordde De Groot geërgerd. ‘De baas heet Mirjam Fransen. Als...’

‘Wat wil je dat ik doe?’

De Groot liet een stilte vallen. Ten slotte zei hij: ‘Wat ze maar van je vragen. Denk je echt dat we geluk hebben gehad? Dat er niemand gewond is?’

Vos keek om zich heen. Het begon langzaam maar zeker wat rustiger te worden. Er werd niet meer geschreeuwd. De mensen probeerden hun zelfbeheersing terug te vinden. En hun kinderen.

‘Het lijkt er wel op. We moeten het hele plein ontruimen.’ Hij herinnerde zich verhalen over bomaanslagen in het verleden. In een aantal gevallen was sprake geweest van een valse start om mensen naar een andere locatie te lokken die uiteindelijk veel gevaarlijker was gebleken. ‘Wie weet wat we nog meer kunnen verwachten?’

Opnieuw een lange pauze.

‘Dat heb ik ook gezegd,’ antwoordde De Groot. ‘Maar die dame van de AIVD vond het allemaal onzin. Ze willen geen paniek. Iedereen moet rustig vertrekken. Daarna kunnen zij hun mensen eropaf sturen.’

Vos knikte en zei min of meer tegen zichzelf: ‘Is dat wel zo’n goed idee?’

‘Luister, Vos. Blijf gewoon waar je bent en doe wat je kunt. Ik neem

wel weer contact met je op,' zei De Groot, en hij verbrak de verbinding.

Er kwam een lange man op hen af. Op Renata Kuypers gezicht verscheen een blik die tegelijkertijd dankbaar en behoedzaam was. De man bleef voor haar staan, en ze keken elkaar aan. Hij was mager en droeg een duur uitzierende winterjas die hem een zakelijke uitstraling gaf. Vreemd voor een zondag. Hij was begin dertig en droeg een bril met een donker montuur. Zijn haar was donker, en hij had een strak gezicht.

Vos liep ernaartoe. Bakker probeerde behulpzaam te zijn.

'Meneer Kuyper?' vroeg ze.

Hij knikte.

'We vinden uw dochter wel,' voegde ze eraan toe.

Kuyper schonk zijn vrouw een verwijtende blik.

'Dat mag ik hopen.'

Van der Berg belde vanaf de andere kant van het plein en zei: 'Ik dacht dat ik hem had, Pieter.'

'En?'

'De AIVD is hier.' Er zat een scherp randje aan zijn stem. Niemand vond het prettig als deze mensen hun voor de voeten liepen. 'Ze schijnen te denken dat dit hun zaak is.'

Vos vroeg waar hij precies was. Hij gebaarde Bakker dat ze mee moest komen en zei tegen de Kuypers dat ze bij de politie in de buurt moesten blijven. Hij dacht even na en belde Van der Berg terug.

'Ga geen ruzie met ze maken zonder mij,' zei hij. 'Ik ben er over een minuut.'

In het achterafsteegje kwam Hanna Bublik langzaam bij. Haar hoofd bonsde, en ze besefte dat ze op de straatstenen lag. Ze veegde met haar arm over haar voorhoofd. Pijn, maar geen bloed.

Ze keek ongerust om zich heen. In het steegje was niemand te zien. Geen roze jasje. Geen zachte, bezorgde jonge stem.

Terwijl ze overeind krabbelde verdween het winterlicht van de straat en viel er een schaduw op haar. Glanzend groen, een zwart geschminkt gezicht, een grote pruik, rode lippen en geen glimlach. Ze herinnerde zich dat ze in elkaar was gezakt toen Natalya begon te schreeuwen...

Ze was klaar om te vechten.

Maar toen stak hij een hand op, en ze besepte dat deze Zwarte Piet op de een of andere manier anders leek. Respectvol. Hij had iets in zijn vingers. Een politielegitimatiebewijs. Er stond een naam op: Koeman.

‘Gaat het?’ vroeg hij. ‘Ik ben van de politie.’ Hij deed een stap naar achteren zodat het licht op haar viel. ‘Wat is er gebeurd?’

‘Natalya...’

Ze beende langs hem heen en liep het plein op. Het was afgeladen, maar ordelijker dan ze het zich herinnerde. De geluidsinstallatie waarvan Sinterklaas gebruik had gemaakt spoorde iedereen aan om het plein rustig te verlaten via de meest voor de hand liggende route.

‘Iemand heeft me bewusteloos geslagen en mijn dochter meegenomen.’

‘Waar komt u vandaan?’ vroeg hij.

Het leek een onzinnige vraag.

‘Wat maakt dat nou uit? Begrijpt u wat ik zeg?’

‘Is – alles – oké?’

‘Ja!’ riep ze, en ze voegde er een aantal vloeken aan toe die hij onmogelijk kon begrijpen. ‘Waar is mijn dochter? Iemand heeft haar meegenomen!’

‘Er zijn momenteel tientallen ouders op zoek naar hun kind,’ beet de agent die Koeman heette haar toe. ‘Een of andere gek heeft een stel rookbommen laten afgaan of zo. Hoe heet ze?’

‘Natalya.’

Hij veegde langs zijn wang met de mouw van zijn groene pak. De schmink begon af te geven. Ze zag dat er een bleek gezicht onder zat. Hij leek moe. Verward. Boos.

‘Of weet u wat,’ zei Koeman, ‘mag ik uw identiteitsbewijs even zien?’

In het besef dat ze van de regen in de drup belandde, zocht ze met tegenzin in haar tas en overhandigde hem haar paspoort. Hij keek er even naar.

‘Toerist?’

‘Ik woon hier. Mijn dochter heet Natalya Bublik. Ze is acht. Wanneer gaat u haar zoeken?’

Hij gaf het paspoort terug.

‘Werkt u hier?’

‘Doet dat er iets toe?’

Hij nam haar op. Ze kende die uitdrukking.

‘Ze is acht...’

‘Dat hebt u al gezegd,’ onderbrak hij haar. Hij haalde een notitieboekje uit zijn groene broek en krabbelde er iets op. ‘Ik zal haar naam doorgeven.’ Hij overhandigde haar het notitieboekje en de pen. ‘Blijf aan de rand van het plein en hou de mededelingen in de gaten. Er komt een verzamelpunt voor vermiste kinderen...’

Op dat moment werd het haar te veel.

‘Een of andere klootzak heeft me bewusteloos geslagen en mijn dochter meegenomen.’

Ze greep het groene jasje vast. ‘Hij zag er precies zo uit als u. Wie bent u...?’

‘Of misschien is ze ervandoor gegaan,’ zei de agent. ‘Bang geworden.’ Hij haalde zijn schouders op. ‘Er lopen hier vandaag een hoop mensen rond die zich een ongeluk zijn geschrokken. Duizenden. We werken eraan. Hanna...’

De manier waarop hij haar naam uitsprak was voor haar genoeg. Deze man had prioriteiten. En een verdachte Georgische vrouw die haar dochter kwijt was behoorde daar niet toe.

Ze trakteerde hem op een paar vloeken en ging zelf op zoek naar Natalya.

Van der Berg stond bij de tramhalte en begon boos te worden. De menigte was bezig zich te verspreiden. De medische teams deden hun werk, wat aanzienlijk minder was dan ze hadden verwacht.

Toen Vos en Bakker arriveerden, was hij in discussie met een vrouw van halverwege de dertig. Ze had een spits gezicht, ravenzwart haar en droeg een zwarte regenjas. Haar huid had een kleur die afkomstig moest zijn van een zonnestudio.

‘Hij ging die kant op,’ hield de rechercheur vol, en hij priemde een vinger in de richting van de Lijnbaansgracht, een smalle straat die in de richting van muziekcentrum De Melkweg voerde.

‘Dat weten we,’ zei de vrouw, en ze haalde een groot formaat smartphone tevoorschijn.

Vos liep op het tweetal af en stelde zichzelf en Bakker voor. Het was Mirjam Fransen van de AIVD, de vrouw over wie De Groot het had gehad. Ze beschikte op de een of andere manier al over gecombineerd beeldmateriaal van de camera’s op het plein. Ze zagen hoe een zwar-

tepietfiguur in een groen pak zijn arm boven de menigte uitstak en de eerste granaat gooide. Ergens verscheen een rookwolk. Toen nog twee.

‘Jullie zijn verantwoordelijk voor de ordehandhaving,’ zei Mirjam Fransen tegen hen. ‘Zorg ervoor dat de mensen het plein veilig verlaten en kijk of jullie wat van die vermiste kinderen bij hun ouders terug kunnen krijgen.’

‘Als jullie hulp nodig hebben...’ zei Vos.

De megatelefoon ging over. Ze beantwoordde de oproep met behulp van een oortje. Het bericht was kort en leek haar te bevallen.

‘Niet nodig,’ zei de vrouw tegen hem. Ze draaide zich om in de richting van de Lijnbaansgracht en verdween in de menigte.

Rennen.

Hij was er nooit goed in geweest, ook niet voordat hij zijn naam had veranderd.

Hij voelde zich kleverig in het groene pak, en hij was zich ervan bewust dat zijn zwarte schmink begon uit te lopen door het zweet. De warme, ongemakkelijke pruik had hij afgezet, waarna hij via de smalle straat was teruggerend naar de plek waar hij de verstopte spullen had opgepikt.

Het geld zat in zijn zak. Het was meer dan hij ooit had gehad. Hij had er alleen geen idee van hoe hij het moest gebruiken. Hoe hij het moest uitgeven om uit Amsterdam weg te komen. De man had gezegd dat hij het zou regelen. De man had gezegd dat hij op de plaats zou staan waar de spullen hadden gelegen. Hij had er moeten zijn. Bouali had alles gedaan wat hem was gevraagd. Hij had de granaten gegooid, hoewel het meer speelgoeddingen hadden geleken. Hij had het meisje meegenomen, zoals ze hadden gevraagd. Hij had haar naar de plek gebracht die op de kaart was aangegeven. Daar had hij de zaak geregeld zonder zich af te vragen waar hij mee bezig was.

Maar het enige wat hij op die smerige, donkere locatie had aange troffen was rommel en een paar ratten. Het tumult op het Leidseplein en het sporadische geluid van een sirene klonken als kattengejank in de verte.

Hij wachtte twee minuten. Vervolgens trok hij de rest van het zwartepietenpak uit. Eronder droeg hij een wit sweatshirt en een spijkerbroek. Het enig overgebleven voorwerp was de rode tas die voor het

snoepgoed was bedoeld. Het geld zat erin. En belastend bewijsmateriaal. Hij haalde de bankbiljetten, het pistool en de kogels eruit en gooide de rest in de gracht.

De afgelopen drie nachten hadden ze voor hem een kamer geregeld in een flat voor restaurantpersoneel, niet ver van het Centraal Station. Het was te gevaarlijk om daar nu naar terug te gaan. Zijn paspoort zat in de achterzak van zijn spijkerbroek. Zijn oude Engelse naam. Een foto van vroeger.

Misschien...

De sirene kwam dichterbij. Hij kon niet helder denken.

Hij stak zijn hoofd om de hoek en keek in de richting van het Leidseplein.

Vervolgens draaide hij zich om en begon weer te rennen. Een man met een glimmend, zwart gezicht waarvan de schmink op zijn witte sweatshirt druppelde, zwaaiend met zijn armen en met een pistool in zijn broek. Hij vluchtte onzeker in de richting van een wirwar van smalle straatjes en steegjes en grachten. De Jordaan.

Henk Kuyper leek geen bezwaar te hebben tegen het verzoek van de politie. In de buurt van de schouwburg blijven en kijken hoe de bedrukte, ontredderde menigte het Leidseplein verliet. Luisteren naar de geluidsinstallatie die de mensen verzocht rustig te blijven. Zijn radeloze echtgenote beloven dat alles in orde zou komen. Iedereen was veilig.

Het verzamelpunt voor vermiste familieleden was vlakbij. Vijftien minuten later was hun dochter nog steeds niet terecht.

Zijn vrouw keek naar hem en zei: 'Dit is niet mijn schuld.'

'Wiens schuld is het dan wel?' vroeg hij, terwijl hij met samengeknepen ogen het plein afspeurde.

'Waarom geef je mij altijd de schuld?'

'Dat doe ik niet.'

'Je had ook mee kunnen komen, Henk. Je had erbij kunnen zijn. Misschien zou...'

Henks kille, droevige blik legde haar het zwijgen op. Dat lukte hem altijd als hij wilde.

Ze haalde haar telefoon tevoorschijn. Die ochtend, voordat ze zich zorgen was gaan maken over de Zwarte Piet die hen volgde, was ze met de oranje bakfiets blijven staan op het plaatsje voor het Anne

Frank Huis aan de Prinsengracht. Daar had ze een foto gemaakt van Saskia in de fietsbak.

Het blonde haar netjes gekamd. Acht jaar oud en in haar roze jasje met pony's erop. Zich uitslovend om te glimlachen naar een groepje verveelde toeristen dat stond te wachten voor een museum dat aan een ander verdwenen kind was gewijd.

Maar dit was niet die afschuwelijke wereld. Dit was geen bezet Amsterdam dat overheerst werd door monsters. Dankzij Henks familie hadden ze het financieel goed en waren ze in staat om de ergste klappen van de ingestorte economie op te vangen. Door zijn werk was hij in conflict geraakt met zijn bezadigde, aristocratische vader. Maar Lucas Kuyper had de geldkraan niet dichtgedraaid. Hij was er altijd voor ze. Een stille, grijze tegenwoordigheid die klaarstond om te helpen wanneer dat nodig was.

De naam Kuyper dateerde van eeuwen terug en behoorde tot de kleine Amsterdamse adel. De Kuypers zorgden goed voor hun familie en lieten niemand vallen.

'Dit soort dingen gebeurt niet met ons,' zei ze tegen hem op een toon alsof ze zichzelf daarvan probeerde te overtuigen.

Ze liep bij hem weg toen ze bij het verzamelpunt waren en ommemde de telefoon met haar hand. De foto van Saskia was er nog: een klein meisje in een bakfiets. De roze jas was te groot. Hij paste sowieso niet bij haar. Ze droeg hem alleen omdat Henk met het ding was thuisgekomen en had gezegd dat hij hem in een opwelling had gekocht. Een cadeautje. Zomaar. Dat deed hij af en toe. Hij hield van zijn dochter. Meer dan van zijn vrouw.

Met haar arm in de lucht en de telefoon met de foto in haar hand baande Renata zich een weg door de uitdunnende menigte. Ze liet iedereen Saskia's foto zien met de vraag of iemand misschien wist waar haar dochter was.

Er kwam een beeld in haar op. Deden moeders overal op aarde niet hetzelfde? In arme landen? Landen waarvan Henk dacht dat hij ze hielp? Als er een bom ontplofte? Of sluipschutters zich verschansten in nabijgelegen gebouwen?

Een moeder. Een verdwenen kind. Was er verschil tussen een Amsterdamse echtgenote uit de betere kringen en een vluchteling van wie de zoon of dochter uit haar leven was weggerukt?

Henk zou daar wel iets over weten te zeggen. Een sneer om haar

duidelijk te maken hoe dom ze was om zoiets te denken. Wat haar – hun – mening ook was, de maatschappij dacht er anders over. De armen waren arm. De rijken waren rijk. En niemand daartussenin leek in staat om daar ook maar iets aan te veranderen.

Henk stond bij de andere zenuwachtige ouders. Wachtend op het moment dat deze vreemde dag tot een goed einde zou komen. Alsof ze de bakfiets zouden ophalen, Saskia erin zouden zetten en gewoon naar huis zouden gaan. Samen avondeten en over ditjes en datjes praten terwijl hij de onvermijdelijke fles wijn opende. Na afloop zou hij naar zijn kantoor in het dakkamertje gaan om zich te verliezen in de computer en alle mensen die hij op aarde kende. Voor haar waren het vreemden, maar hem lagen ze nader aan het hart dan zijn eigen vlees en bloed.

Ze struikelde toen ze van het trottoir stapte en het plein op liep. Er verscheen een hand die voorkwam dat ze viel. Ze keek op en deinsde terug. Een zwartepietenpak. Ditmaal rood. Opnieuw hetzelfde zwarte gezicht.

Renata deed een stap naar achteren en liet de telefoon zien. Het koddige hoofd schudde van nee.

Ze haastte zich verder en hield iedereen aan die ze tegenkwam. Ze was zich ervan bewust dat het zinloos was. Irrationeel zou Henk zeggen. Onbezonnen. Onproductief. Maar wat moest ze anders?

Een paar minuten later bevond ze zich aan de overkant. Ze draaide zich om en zag hoe de mensen rustig het plein verlieten. De meldingen over de luidsprekers leken minder dwingend. Eerder bemoedigend en geruststellend. Vermisten werden naar het verzamelpunt geroepen. Vlak bij de plek waar Henk had gestaan.

Met haar verstand op nul bleef ze met de foto zwaaien. Nergens ook maar een teken van Saskia. Plotseling viel er een schaduw op de telefoon, en ze zag een hand die ernaar reikte.

Een vrouw van ongeveer haar leeftijd. Met een harder gezicht. Slanker, en gekleed in een goedkoop nylon jack en een zwarte spijkerbroek. Een wanhoop in haar ogen die Renata dacht te herkennen.

‘Hebt u haar gezien?’ vroeg ze de vrouw.

Een woordenstroom. Een vreemde taal. Onverstaanbaar. De hand ging opnieuw naar de telefoon, en Renata dacht: verkeerde plaats en verkeerde tijd voor een roofoverval. Amsterdam verkeerde in chaos, en dit buitenlandse krenge wilde een telefoon pikken met een foto van

een jong meisje op het scherm. Een glimlachend meisje in een roze jas.

Ze trok de telefoon weg, deed een stap naar achteren en staarde naar de vrouw. Alsof ze het had moeten weten.

Niet nu. Niet nu er een kind wordt vermist.

De vrouw pakte haar arm met de telefoon, bracht het scherm naar haar gezicht en tuurde naar de foto.

Het volgende moment liet ze los met iets wat klonk als een zachte vloek in een vreemde taal. Met hangende schouders en tranen in haar ogen verdween ze in de menigte.

De telefoon ging. Henks nummer.

‘Ik heb haar,’ zei hij, verder niets.

Vos was de eerste die ze zag. Een groep mannen in het zwart, gewapend en met bivakmutsen op. Ze haastten zich naar de uithoeken van het plein en in de richting van De Melkweg. AIVD-agenten, nam hij aan.

Het interesseerde hem niet dat De Groot had gezegd dat hij zich er niet mee mocht bemoeien. Dit was zijn stad. Dit waren zijn mensen. Types in bivakmutsen hoorden hier niet thuis.

Koeman, die bezig was het laatste restje zwarte schmink van zijn gezicht te vegen, klaagde zoals gewoonlijk. Over wat een zootje het allemaal was. Dat mensen – ook de politie – niet wisten wat ze moesten doen.

‘Dirk,’ zei Vos tegen Van der Berg. ‘Jij regelt de boel hier.’ Hij wierp een blik op Bakker en Koeman, zei dat ze met hem mee moesten komen en begon zich een weg te banen door de mensen die het plein verlieten. Toen hij aan de andere kant stond, keek hij de smalle straat in die naar het muziekcentrum voerde. De mannen van de AIVD waren er al voorbij en renden nu langs de grijze gebouwen aan het Raamplein achter een verre gedaante aan die voortdurend over zijn schouder keek en inmiddels de volgende brug had bereikt.

Een man in een wit sweatshirt en een spijkerbroek. Een zwart geschminkt gezicht, zoals dat van Koeman.

Vos zette zich in beweging. Meer dan een drafje kon hij er niet van maken. Bakker, die jonger was, en fitter dan de rest, begon te rennen. Haar lange benen en lange armen maakten pompende bewegingen en haar rode haar wapperde achter haar aan.

‘Ze zijn gewapend,’ riep Vos in de wetenschap dat het zinloos was om haar duidelijk te maken dat ze afstand moest houden.

‘Ik ook,’ riep ze over haar schouder, en ze klopte op haar jas. Even later was ze over de licht oplopende brug. Haar zware voetstappen op de straatstenen maakten zo veel lawaai dat een groepje meerkoeten geschrokken begon te klapwieken en wegrende over het water.

Vos had zijn pistool zoals gewoonlijk in zijn kluisje laten liggen. Het was immers de intocht van Sinterklaas. Waarom zou hij een wapen nodig hebben?

Ongeveer vierhonderd meter verderop schoot de vluchtende man een zijstraat in, achtervolgd door zwarte gestalten. Bakker was zo snel dat ze op hen begon in te lopen. Ze was ondertussen te ver weg voor Vos om nog iets tegen haar te kunnen roepen. Als ze al naar hem zou luisteren. Koeman hobbelde puffend achter hem aan.

De AIVD-mannen renden de hoek om, op de hiel en gezeten door Bakker.

Op het Leidseplein wachtte Dirk van der Berg af. Hij luisterde naar de radio en keek ondertussen naar de mensen die rustig het plein verlieten. In zijn dertig jaar bij de Amsterdamse politie had hij heel wat meegemaakt, en hij wist één ding zeker: hier klopte iets niet.

Terwijl hij het vrolijk uitgedoste sinterklaaspubliek observeerde, beseftte hij plotseling wat het was.

Terroristen zouden geen flitsgranaten in de menigte gooien bij een dergelijk evenement. Dat was niet hun stijl. Terroristen waren of lafaards, of helden. Ze installeerden hun bommen op een verborgen plek, stelden een timer in en maakten dat ze wegkwamen, of ze droegen ze trots op hun lichaam. Bomgordels of wapens die iedereen kon zien, klaar voor het martelaarschap dat ze verwachtten.

‘Hier zit een luchtje aan,’ mompelde hij, en hij liet zijn blik over het plein gaan.

Renata Kuiper was vertrokken. Haar echtgenoot ook. Hij nam aan dat ze hun dochter hadden gevonden. Waarom zouden ze anders bij het verzamelpunt zijn weggegaan?

Er ontstond een opening in de menigte. Van der Berg keek ernaar. Een grote groep feestelijk uitgedoste kinderen, vergezeld door volwassenen.

In de Leidsestraat, de straat die naar het centrum voerde, stond een

zwarte bestelbus geparkeerd, vlak bij de delicatessenwinkel van Eichholz. Gewoon op de tramrails, die vandaag voor een keer niet werden gebruikt omdat het openbaar vervoer volledig was stilgelegd in verband met de sinterklaasintocht.

Terwijl hij keek, bleef er een Zwarte Piet bij de achterdeuren van de bestelbus staan. De man was gekleed in het groen. Hij had een jong meisje met blond haar aan de hand. Ze droeg een roze jas. Terwijl hij haar stevig vasthield opende hij de deuren en duwde haar min of meer naar binnen.

Mensen wilden hun kinderen van de straat hebben. Dat was begrijpelijk, overwoog Van der Berg. Maar de binnenstad was afgesloten voor alle verkeer. Hij zag niet in hoe iemand hier zomaar kon komen.

Toen draaide het kind zich om en zag hij het. Ze hoorde niet bij die man. Ze werd tegen haar wil door hem meegenomen.

Behalve het busje was de straat leeg. Ze konden binnen een paar tellen verdwenen zijn.

Een plotseling gevoel van blinde paniek overviel hem, het soort paniek dat een politieagent soms overvalt als hem allerlei doemscenario's door het hoofd schieten.

Misschien ging dit helemaal niet om onschuldig vuurwerk dat was afgestoken in een mensenmenigte. Niet direct, in elk geval. Het ging erom paniek te zaaien en in de commotie een jong meisje te ontvoeren, wetende dat degenen die er getuige van waren niet zouden beseffen wat er werkelijk aan de hand was.

Hij begon te rennen en te schreeuwen. Juist op dat moment reed een grijze MPV van de AIVD langs die hem de weg versperde. De ramen waren van getint veiligheidsglas en ondoorzichtig voor de buitenwereld. Er volgden nog twee auto's.

Van der Berg sprong naar achteren en vloekte.

Tegen de tijd dat de weg voor hem weer vrij was, was het zwarte busje verdwenen.

Het was een lange weg geweest, van een achterbuurt in Lancashire, waar hij in armoede was opgegroeid met een moeder die nauwelijks tijd voor hem had, via de misdaad, via de gevangenis en via de ontdekking van een soort thuis in een vreemd geloof. Hij was geboren als Martin Bowers, maar de radicale imam in de moskee in Engeland had hem een nieuwe naam gegeven: Mujahied Bouali. Nu was hij vieren-

twintig en rende hij door een smalle straat in Amsterdam terwijl het zweet door de zwarte schmink op zijn gezicht liep.

Ze hadden hem niet verteld wat hij moest doen als het ernaar uitzag dat hij zou worden aangehouden. Dat was vreemd. De mensen die hem de dag ervoor hadden geïnstrueerd, hadden hem de granaten laten zien die hij later samen met de wapens zou oppikken. Ze hadden hem al het andere verteld. Wat hij moest doen. Hoe hij het moest doen. Waar hij na afloop naartoe moest.

Naar een schuiladres in de rosse buurt. Maar dat was een heel eind hiervandaan. Te ver.

Hij had moeite met de hobbelige straatstenen, en tijdens het rennen viel er geld uit zijn zakken. Er was geen tijd meer om over zijn schouder te kijken. Ze zaten hem op de hielen. Hij probeerde gelijkmatig adem te halen en harder te rennen, sneller.

Maar de drank en de sigaretten waaraan hij zich als Martin Bowers te goed had gedaan eisten nu hun tol.

Links was een smal steegje. Schaduwen. Misschien kon hij zich daar verschuilen en zouden ze hem voorbijlopen. Hij schoot naar links, struikelde over een scheef liggend putdeksel en sloeg tegen de grond. Hij kreunde toen hij zijn knokkels schaafde, die de stenen raakten toen hij zijn gezicht probeerde te beschermen.

Toen hij opkeek, wist hij dat het voorbij was. Het was een doodlopend steegje met even verderop een hoge bakstenen muur. Geen ramen. Geen mensen. Alleen vuilnisbakken en een geschrokken kat die pijlsnel wegschoot.

‘Shit,’ mompelde hij. Hij hoorde zijn oude stem, een verbitterd, gruisig dialect uit Lancashire, waaruit alle hoop en het beetje liefde dat er ooit in had gelegen, door de jaren heen waren weggeëbd.

Denk nou zelf eens na.

Dat had hij al een tijd niet gedaan. Zij deden dat voor hem.

Achter hem klonken voetstappen. Een metalige klank waaraan hij niet wilde denken.

Hij zag een vrouw. Streng gezicht en zwart haar. De baas. Dat kon hij zien.

‘Doe geen domme dingen,’ beval ze in het Engels. ‘Je bent aangehouden.’ Ze glimlachte. ‘We zijn benieuwd naar wat je te zeggen hebt.’

‘Ik weet niks,’ gromde hij, half verscholen in de schaduwen, starend naar haar harde, uitdrukingsloze gezicht. ‘En zelfs als ik iets zou weten...’

De mannen die om haar heen stonden hadden hun machinepistolen op hem gericht. Maar zij waren niet de enigen met een wapen.

‘Dat zullen we nog wel eens zien,’ zei ze, en ze knikte naar een grote, sterke man met een bivakmuts die naast haar stond. Hij had een machinepistool in de ene hand en handboeien in de andere. ‘Vat hem in zijn kraag.’

‘Neem jij bevelen aan van een vrouw?’ riep Bouali met zijn ordinair, Noord-Engelse stem. ‘Noemen jullie dat hier een man?’

Haar ogen waren op hem gericht. Kil en emotioneel.

‘Doe wat je gezegd wordt, mannetje,’ zei ze. ‘Je...’

Martin Bowers, bijgenaamd Mujahied Bouali, draaide zich om op de grond, vond het pistool in zijn riem en omklemde de kolf. Soms gebeurden er dingen zonder dat hij erbij na behoefde te denken. Die deed hij dan gewoon.

Hij richtte het pistool op hen voordat hij het zelfs maar beseftte.

De telefoon in Vos’ jaszak ging. Hij was net voorbij De Melkweg. Hij vloekte, bleef staan en keek buiten adem naar het scherm.

Van der Berg. Niet iemand die tijd of woorden verspilde.

‘Ja?’

‘Er is hier iets niet in de haak. Volgens mij zag ik net een kind ontvoerd worden. Een roze jas, waar die mensen het ook over hadden.’

‘Waar?’

‘In de buurt van het plein. Een zwarte bestelbus. Hij is weggereden in de richting van het centrum. Ik had het nummer kunnen hebben als die verrekte AIVD’ers hier niet als gekken zouden rondscheuren.’ Een korte stilte. ‘Waar zit je? Waar is Laura?’

Achter de AIVD’ers aan. Uit het zicht verdwenen.

‘We zijn zo terug. Ik denk dat ze hem te pakken hebben.’

‘Wie?’ schreeuwde Van der Berg. ‘Ik heb hem hiér gezien. Hij duwde dat kind in een busje.’ Er viel opnieuw een stilte. Ze dachten allebei hetzelfde. ‘Zouden er meer dan één zijn?’

‘Daar lijkt het wel op...’

De eenden en meerkoeten in de gracht fladderden op en vulden de lucht met het geluid van klapwiekende vleugels en geërgerde, schelle kreten. Het volgende moment klonk het staccato geratel van machinepistolen.